

Kyselytutkimus osakeyhtiölain uudistamisesta

Kyselytutkimus on osa valtioneuvoston kanslian rahoittamia hankkeita Osakeyhtiön velkojiensuojan selventäminen ja suojamenettelyiden helpottaminen (Tampereen yliopisto, Lapin yliopisto) ja Selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä (Roschier Asianajotoimisto Oy). Kysely jakautuu hankkeiden aihealueiden mukaisesti kahteen osaan.

Vastaajan taustatiedot

- Vastaajan nimi
- Vastaajan organisaation nimi
- Vastaajan luokitus (Viranomainen/julkishallinto, etujärjestö/yhdistys, yliopisto, yritys, yksityishenkilö)

OSA I - Osakeyhtiön velkojiensuojan selventäminen ja suojamenettelyiden helpottaminen

VN TEAS: Osakeyhtiön velkojiensuojan selventäminen ja suojamenettelyiden helpottaminen, Tampereen yliopisto ja Lapin yliopisto

Velkojiensuoja on osakeyhtiölain keskeisimpiä sääntelykohteita. Velkojiensuojan muutosten selvittäminen liittyy yhtäältä yhtiöiden hallinnollisen taakan keventämisen tarpeesta seuraavaan pakottavien normien purkamistarpeeseen ja toisaalta riittävän velkojiensuojan varmistamiseen. Mahdollisissa velkojiensuojasäännösten muutoksissa ja suojamenettelyiden helpottamisessa on otettava huomioon velkojien tarvitsema oikeussuoja ja sääntelystä osakeyhtiöille aiheutuvat hallinnolliset kustannukset koko osakeyhtiön elinkaaren aikana. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää osakeyhtiölain tukevassa lainvalmistelutyössä. Velkojiensuojasäännösten muuttamisella on laaja vaikutus osakeyhtiöiden toimintaan, koska velkojiensuojasäännökset ovat lähes poikkeuksetta pakottavia, ja ne kohdistuvat lähtökohtaisesti aina kaikkiin osakeyhtiöihin.

Hankkeen tavoitteena on tuottaa kokonaisvaltainen jäsenitys velkojiensuojasta ja siihen liittyvien suojamenettelyiden uudistamismahdollisuuksista. Hanke keskittyy oman pääoman menettämisen sääntelyyn, omien osakkeiden rahoituskieltoon, osakeyhtiön varojenjaon maksukyky- ja tasetestiin, kevennettyyn purkumenettelyyn sekä velkojiensuojamenettelyyn osakepääoman alentamisen ja yritysjärjestelyjen yhteydessä.

Kyselytutkimuksen avulla on tarkoituksena selvittää muun muassa yritysten, yhtiöoikeuden asiantuntijoiden, tilintarkastajien ja taloushallinnon ammattilaisten näkemyksiä osakeyhtiön velkojiensuojajärjestelmän nykytilasta ja kehittämistarpeista.

Kyselytutkimuksesta saatavaa raakadataa ja kyselytutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää tutkimushankkeessa ja edelleen osakeyhtiölain valmistelutyössä.

Yritysjuridiikan professori Veikko Vahtera / yritysoikeuden professori oa. Janne Ruohonen, Tampereen yliopisto, p. 050 585 9045 / 040 5422 682, veikko.vahtera@tuni.fi / janne.ruohonen@tuni.fi

KYSELYTUTKIMUKSEN LUONNE VELKOJIENSUOJAHANKKEEN OSALTA

Kyselytutkimuksessa on yhdeksän monivalintaa, joissa kussakin tulee valita yksi eli parhaiten soveltuva vaihtoehto. Tämän jälkeen vastaajan on mahdollista perustella valintansa kunkin kohdan jälkeen kirjallisesti.

Oman pääoman menettämisen sääntely (OYL 20:23)

Nykyinen osakepääoman menettämistä koskeva ilmoitusvelvollisuus ja tiedon rekisteröinti on tarkoitettu velkojien suojaksi, ja sillä voi olla vaikutusta myös osakkeenomistajien suojaan. Yhtiön nykyisten ja tulevien velkojien kannalta myös oman pääoman menettämistä koskevalla kaupparekisteritiedolla voi olla merkitystä.

Kansainvälisesti ongelma on ratkaistu pakkoselvitystilasääntelyllä tai asettamalla johdolle velvollisuus olla jatkamatta velkojien asemaa vahingoittavaa toimintaa. Suomessa sääntely on puolestaan perustunut edellä kuvatulle informointimallille, jonka yksityiskohtia on pidetty ongelmallisena.

Nykyisessä sääntelyssä olevia ongelmia ja vertailumaiden sääntelyn sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti alta aukeavassa taustamuistiossa:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/f28b394d-oman-paaoman-menettamisen-saantely.pdf>

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Säännöksen uudistaminen nykyisen informointimallin pohjalta.
3. Siirtyminen johdon vahingonkorvausvastuun korostamiseen (wrongful trading).
4. Oman pääoman menettämisen sääntelystä luovutaan kokonaan kaikkien pienempien yritysten osalta ja OYL 20:23:n soveltamisen ulkopuolelle rajataan pienet osakeyhtiöt (KPL / mikroyritysrajat).
5. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Omien osakkeiden hankinnan rahoittaminen (OYL 13:10)

Omien osakkeiden rahoituskieltoa on perusteltu yhtiöiden perusrakenteiden suojaamisella. Euroopan unionin kodifikaatiodirektiivin säännökset omien osakkeiden rahoittamisesta koskevat vain julkisia osakeyhtiöitä. Direktiivin perusteella jäsenvaltio voi sallia myös julkisille yhtiöille omien osakkeiden rahoittamisen ja vakuuden antamisen osakkeiden hankintaan tietyin edellytyksin. Suomessa on kuitenkin edelleen käytössä kaikkia osakeyhtiöitä koskeva yleinen omien osakkeiden rahoituskielto lukuun ottamatta ns. työntekijäpoikkeusta. Osakeyhtiölain mukainen rahoituskielto voi olla erityisesti yksityisten, mutta myös julkisten osakeyhtiöiden osalta liian rajoittava.

Rahoituskiellon lieventämisellä saattaa olla mahdollista helpottaa pääomaa koskevia toimenpiteitä osakeyhtiöissä sekä parantaa yhtiöiden tehokkuutta ja kilpailukykyä heikentämättä osakkeenomistajien ja velkojien suojaa.

Nykyisessä sääntelyssä olevia ongelmia ja vertailumaiden sääntelyn sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti alta aukeavassa taustamuistiossa:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/8395681a-omien-osakkeiden-rahoituskielto.pdf>

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Säännöksen soveltamisala rajataan julkisiin osakeyhtiöihin. Yksityisten osakeyhtiöiden osalta omien osakkeiden rahoittamisen rajoitukset perustuvat yleisiin yhtiöoikeudellisiin periaatteisiin.
3. Yksityisten osakeyhtiöiden omien osakkeiden rahoittamisen salliminen erikseen säädettävien edellytysten täyttyessä (esimerkiksi jakokelpoisten varojen puitteissa ja rahoituksen markkinaehtoisuuteen perustuen sekä rajaamalla osakeannit ulkopuolelle).
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Tasetesti (OYL 13:5)

Tasetesti sisältyy eurooppalaisten valtioiden osakeyhtiölainsäädäntöön velkojiensuojasääntelyn yhtenä peruslähtökohtana. Direktiivi edellyttää tasetestiä julkisten osakeyhtiöiden osalta, yksityisen osakeyhtiöiden osalta ei ole vastaavaa eurooppalaista vaatimusta. Tasetesti perustuu ajatukseen osakeyhtiön riittävästä omasta pääomasta. Osakeyhtiölain tasetesti perustuu oman pääoman jakamiseen sidottuun ja vapaaseen pääomaan, mutta tasetesti ei välttämättä suoraan osoita jakokelpoisten varojen määrää.

Tasetesti voisi säilyä muutettuna siten, että se osoittaisi aina jakokelvottomat erät ja maksukykytesti jakovaran. Varojenjako saattaisi olla myös mahdollista yksityisten osakeyhtiöiden osalta perustaa ainoastaan maksukykytestiin. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tasetestillä ei ole vastaavaa asemaa, vaan varojenjako perustuu ensi sijassa maksukykyyn.

Nykyisessä sääntelyssä olevia ongelmia ja vertailumaiden sääntelyn sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti alta aukeavassa taustamuistiossa:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/88461798-tasetesti.pdf>

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Luovutaan jaottelusta sidottuun ja vapaaseen pääomaan. Tasetesti määrittelee aina jakokelvottomat erät.
3. Varojenjako perustetaan pelkästään maksukykytestiin pienten osakeyhtiöiden osalta (esimerkiksi KPL / mikroyritysrajat).
4. Varojenjako perustetaan pelkästään maksukykytestiin kaikkien yksityisten osakeyhtiöiden osalta.
5. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Maksukykytesti (OYL 13:2)

Maksukykytestiä koskeva sääntely on lähtökohtaisesti toiminut hyvin. Sen soveltamiseen on kuitenkin nähty liittyvän myös tulkintaongelmia, joiden korjaamiseksi voidaan harkita tarkentavaa sääntelyä.

Nykyisessä sääntelyssä olevia ongelmia ja vertailumaiden sääntelyn sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti alta aukeavassa taustamuistiossa:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/33936f2d-maksukykytesti.pdf>

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Maksukykytestin sääntelyn täsmentäminen (esimerkiksi aikaväli, arviointiajankohta, dokumentointivelvollisuus, vastuutahot, jokin muu seikka).
3. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Maksukykytestin täsmentäminen (OYL 13:2)

Mikäli kannatit maksukykytestin sisällöllistä täsmentämistä, valitse seuraavista vaihtoehtoista.

Valitse yksi tai useampi:

1. Maksukykyarvion suorittajat ja vastuutahot.
2. Maksukykyyn arvioinnin ajankohta.
3. Maksukykytestin arvioinnissa käytettävä aineisto.
4. Maksukykyyn ajallinen ulottuvuus. (Kuinka pitkälle maksukykyä on arvioitava?)
5. Dokumentointivelvollisuus.
6. Muu, mikä? (Lisää vaihtoehto perustelut-kohtaan.)

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Kevennetty purkumenettely (OYL 20 luku)

Osakeyhtiölain purkumenettely kuulutusaikoineen selvitystilan kautta saattaa olla kustannuksiltaan iso pienille osakeyhtiöille menettelyn velkojille antamiin hyötyihin nähden. Kevennetty purkumenettely voisi helpottaa erityisesti pienten osakeyhtiöiden toiminnan lopettamista ja niiden poistamista kaupparekisteristä. EU-sääntely koskee vain julkisia osakeyhtiöitä. EU:n direktiivin julkisia osakeyhtiöitä koskeva selvitystilan ja purun sääntely on yleisluontoista, joten nykyistä kevyempi purkumenettely olisi mahdollinen myös julkisten osakeyhtiöiden osalta.

Nykyisessä sääntelyssä olevia ongelmia ja vertailumaiden sääntelyn sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti alta aukeavassa taustamuistiossa:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/ac0ede19-kevennetty-purkaminen.pdf>

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehtoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Kevennetty purkumalli pienille osakeyhtiöille (kuten mikroyritys tai velkamäärä esimerkiksi alle 50.000 euroa).
3. Kevennetty purkumalli kaikille osakeyhtiöille.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Velkojensuojamenettely osakepääoman alentamisen yhteydessä

Yhtiön jokaisella velkojalla on oikeus vaatia saatavansa ennenaikaista suoritusta tai turvaavaa vakuutta ennen tiettyjen yhtiön toimenpiteiden täytäntöönpanoa (osakepääoman alentaminen, sulautuminen ja jakautuminen). Velkojensuoja on viranomaismenettely, jonka kustannukset ja siihen kuluva aika saattavat vaikeuttaa ja hidastaa järjestelyn toteuttamista. On myös mahdollista, että velkojensuojamenettelyä käytetään opportunistisesti oman aseman parantamiseen.

Nykyisenkaltaisen velkojensuojamenettelyn kustannustehokkuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta voidaan arvioida osakepääoman alentamisen yhteydessä uudelleen erityisesti menettelyn osakeyhtiöille aiheuttaman hallinnollisen taakan, velkojien oikeussuojatarpeen ja menettelyn tuottaman oikeussuojan välistä suhdetta arvioiden.

Nykyisessä sääntelyssä olevia ongelmia ja vertailumaiden sääntelyn sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti alta aukeavassa taustamuistiossa:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/974df27a-velkojensuojamenettely-osakepaaoman-alentamisen-yhteydessa.pdf>

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Mikäli velkoja voi osoittaa osakepääoman alentamisen vaarantavan hänen velkansa maksun, vastustusoikeus säilyy.
3. Luovutaan erillisestä velkojensuojamenettelystä osakepääoman alentamisen yhteydessä, jolloin varojenjaon rajoitus perustuu maksukykytestiin.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Velkojensuojamenettely sulautumisen ja jakautumisen yhteydessä

Velkojensuojamenettely on velkojille kuuluva oikeus vastustaa yhtiön tekemiä kauaskantoisia toimenpiteitä (osakepääoman alentaminen, sulautuminen ja jakautuminen) rekisteriviranomaisen kuulutukseen vastaamalla. Lakisääteinen velkojensuoja toteutetaan aina viranomaismenettelynä, jonka kustannukset ja siihen kuluva aika saattavat vaikeuttaa ja hidastaa pääomarakenteen muutosta sekä yritysjärjestelyn toteuttamista. On myös mahdollista, että velkojensuojamenettelyä käytetään opportunistisesti oman aseman parantamiseen.

Nykyisenkaltaisen velkojensuojamenettelyn kustannustehokkuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta voidaan arvioida sulautumisen ja jakautumisen yhteydessä uudelleen erityisesti menettelyn osakeyhtiöille aiheuttaman hallinnollisen taakan ja menettelyn velkojille tuottaman oikeussuojan välistä suhdetta arvioiden. On aiheellista tarkastella, onko nykyinen yritysjärjestelyiden velkojensuojamenettelyn toteuttamistapa tarkoituksenmukainen, ja voitaisiinko se korvata toisentyyppisellä velkojensuojamenettelyllä.

Nykyisessä sääntelyssä olevia ongelmia ja vertailumaiden sääntelyn sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisesti alta aukeavassa taustamuistiossa:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/7fef68ea-velkojensuojamenettely-yritysjarjestelyjen-yhteydessa.pdf>

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Mikäli velkoja voi osoittaa yritysjärjestelyn vaarantavan hänen velkansa maksun, vastustusoikeus säilyy.
3. Vastustusoikeutta ei synny, jos sulautumis- tai jakautumissuunnitelman yhteydessä riippumaton asiantuntija on lausunut, ettei sulautuminen taikka jakautuminen aiheuta vaaraa velkojien maksunsaannille.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Velkojan käsite velkojensuojamenettelyiden yhteydessä

Osakepääoman alentamiseen (pl. tappiota katettaessa), sulautumiseen ja jakautumiseen liittyy velkojensuojamenettely. Osakeyhtiölaissa tai sen esitöissä ei ole kuitenkaan yksiselitteisesti määritelty velkojensuojamenettelyyn oikeutetun velkojan käsitettä. Tästä syystä ei ole yksiselitteistä, syntyykö vastustusoikeus pelkästään rahamääräisellä saatavalla vai voisiko myös muu velvoite tulla kyseeseen. Asiaa on käsitelty kotimaisessa oikeuskirjallisuudessa, mutta asiaan ei ole yksiselitteistä kantaa. Muissa pohjoismaissa on toisistaan poikkeavia kantoja.

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Velkojan käsitettä ei tarvitse selventää – ei muutosta nykytilaan.
2. Velkojan käsitettä tulee selventää koskemaan vain rahavelkojaa.
3. Velkojan käsitettä tulee selventää koskevaan raha- ja sopimusvelkojaa.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

OSA II – Selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä

VN TEAS: Selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä, Roschier Asianajotoimisto Oy

Roschier Asianajotoimisto Oy selvittää osakeyhtiölain (624/2006) mahdollisia muutostarpeita erityisesti kansainvälisen kilpailukykyyn ylläpitämisen ja kehittämisen näkökulmasta. VN TEAS -hankkeen tarkoituksena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää osakeyhtiölakia koskevassa tulevassa lainvalmistelutyössä. Hankkeen taustalla on oikeusministeriön laatima arviomuistio OYL:n muutostarpeista.

Osana selvitystyötä Roschier, oikeusministeriö ja hankkeen ohjausryhmä ovat katsoneet, ettei osakeyhtiölain kokonaisuudistukselle ole toistaiseksi tarvetta. Nykyistä osakeyhtiölakia voidaan edelleen pitää yleisesti ottaen toimivana kokonaisuutena. Eräitä lain sisältämiä sääntelyratkaisuja on käytetty esimerkkinä pohjoismaalaisessa lainvalmistelussa sekä eurooppalaisen malliyhtiölain (EMCA) laadinnassa. Samaten lain rakennetta on käytetty mallina arvopaperimarkkinalain kokonaisuudistuksessa. Osakeyhtiölaki kytkee yhteen keskeisen yhteisöläinsäädännön tavalla, joka nostaa kynnystä laajempaan uudistustyöhön ryhtymiseen.

Yhtiöiden toimintaympäristön muutos sekä digitalisaatio antavat kuitenkin perustellun syyn selvittää lain mahdollisia kehityskohteita. Yhtiöoikeudellisen sääntelyn kehitystä voidaan luonnehtia evolutiiviseksi laajentumiseksi, ja siten myös tämän selvitystyön lähtökohtana toimii ennemminkin sääntelyn kehittäminen kuin systeemisten muutosten aikaansaaminen. Selvityksen perusteella annettujen suositusten taustalla tulee vallita riittävä konsensus muutosehdotuksen tarkoituksenmukaisuudesta sekä työmäärän ja kustannusten suhteesta tavoiteltuun päämäärään nähden.

OYL:n muutostarpeita koskeva selvitystyö on jaettu neljään kärkiteemaan sekä yksittäisiin muutosehdotuksiin:

1. Osakeyhtiöiden digitalisointi
2. Yrityksen yhteiskuntavastuun täsmentäminen
3. Muuttuvan työn tekemisen ottaminen huomioon sääntelyn rakenteissa
4. Osakeyhtiölain tarjoama oikeussuoja

+ Yleinen sääntelyn sujuvoittaminen (yksittäiset muutosehdotukset)

Asianajaja Manne Airaksinen / asianajaja Vesa Rasinaho, Roschier Asianajotoimisto Oy,
p. 0503633942 / 0407698253, manne.airaksinen@roschier.com /
vesa.rasinaho@roschier.com

KYSELYTUTKIMUKSEN LUONNE HANKKEEN OSALTA

Kyselytutkimuksessa on 17 monivalintaa sekä kaksi avointa kysymystä. Monivalinnoissa tulee valita yksi eli parhaiten soveltuva vaihtoehto. Tämän jälkeen vastaajan on mahdollista perustella valintansa kunkin kohdan osalta kirjallisesti.

OSAKEYHTIÖIDEN DIGITALISOINTI

Virtuaaliset yhtiökokoukset (OYL 5:19)

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön tulee järjestää niin sanottu perinteinen "fyysinen" yhtiökokous. Fyysisen yhtiökokouksen rinnalla osakkeenomistajille tarjottavista etäosallistumismahdollisuuksista voidaan joko määrätä yhtiöjärjestyksessä tai päättää yhtiön hallituksessa. Yhtiökokous on lähtökohtaisesti pidettävä yhtiön kotipaikassa fyysisenä kokouksena, jonka ohella etäosallistuminen on mahdollista yhtiön käytössä olevien teknisten apuvälineiden välityksellä.

Teknologian kehitys mahdollistaa yhtiökokouksen järjestämisen ilman fyysistä yhtiökokousta. Virtuaalisella yhtiökokouksella tarkoitetaan tässä yhteydessä yhtiökokousta, joka järjestetään ainoastaan verkon välityksellä ja ilman fyysistä kokouspaikkaa.

Täysin virtuaalinen yhtiökokous voidaan järjestää esimerkiksi verkkoselaimen tai sovelluksen avulla, puhelinkokouksena tai näiden yhdistelmällä. Virtuaalinen yhtiökokous voi parhaimmillaan mahdollistaa kustannussäästöjä ja helpottaa esimerkiksi ulkopaikkakuntalaisten osakkeenomistajien osallistumismahdollisuuksia. Toisaalta on esitetty, että virtuaalisessa yhtiökokouksessa osakkeenomistajien oikeudet toteutuvat heikommin kuin perinteisessä fyysisessä yhtiökokouksessa. Lisäksi virtuaalisissa yhtiökokouksissa käytettävän teknologian luotettavuus ja osakkeenomistajien oikeuksien turvaaminen on otettava huomioon. Virtuaalisista yhtiökokouksista on pidettävä erillään hybridimuotoiset yhtiökokoukset, jotka järjestetään perinteisessä fyysisessä kokouspaikassa, mutta joihin on myös mahdollista osallistua verkon välityksellä.

Virtuaalisten ja hybridimuotoisten yhtiökokousten suosio on tällä vuosikymmenellä kasvanut erityisesti Yhdysvalloissa, mutta viime vuosina myös Euroopassa. Usein käytetty esimerkki virtuaalisen yhtiökokouksen järjestäneestä listayhtiöstä on Lontoossa listattu muotialalla toimiva Jimmy Choo Plc.

Virtuaalista yhtiökokousta koskeva sääntely olisi lähtökohtaisesti täysin teknologia- ja välineneutraalia.

Tulisiko OYL:ssa sallia täysin virtuaalinen yhtiökokous vai tulisiko yhtiökokous nykyiseen tapaan järjestää aina myös fyysisessä kokouspaikassa (ns. hybridikokous)?

1. Yhtiökokous tulisi voida pitää täysin virtuaalisesti.
2. Yhtiökokouksella tulee olla myös fyysinen kokouspaikka.
3. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Jos täysin virtuaalinen yhtiökokous sallittaisiin, tulisiko lainsäädännössä olla teknologian luotettavuuteen tai osakkeenomistajien oikeuksiin liittyviä erityisiä vaatimuksia päätösten pätevyyden edellytyksenä?

1. Erityisiä virtuaalisia yhtiökokouksia koskevia vaatimuksia ei tarvita.
2. OYL:ssa tulisi olla vaatimus teknologian luotettavuudesta virtuaalisessa yhtiökokouksessa.
3. OYL:ssa tulisi olla vaatimus osakkeenomistajien oikeuksien riittävästä toteutumisesta virtuaalisessa yhtiökokouksessa.
4. OYL:ssa tulisi olla vaatimus sekä teknologian luotettavuudesta että osakkeenomistajien oikeuksien riittävästä toteutumisesta virtuaalisessa yhtiökokouksessa.
5. OYL:n tulisi sisältää muu vaatimus täysin virtuaalisen yhtiökokouksen pitämiseen, mikä?
6. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Yksityisen osakeyhtiön osakkeiden digitalisointi (OYL 3:9)

Nykyään kaikkien listayhtiöiden on liitettävä osakkeensa arvo-osuusjärjestelmään. Asunto-osakeyhtiöiden osakkeet on tarkoitus liittää sähköiseen järjestelmään pitkän siirtymäajan kuluessa. Yksityiset osakeyhtiöt ja listaamattomat julkiset osakeyhtiöt voivat halutessaan liittää osakkeensa arvo-osuusjärjestelmään, laskea liikkeeseen paperiset osakekirjat tai toimia ilman osakekirjoja. Osakkeiden siirtäminen digitaaliseen muotoon toisi mukanaan useita etuja. Se muun muassa parantaisi oikeusvarmuutta, helpottaisi kaupankäyntiä ja tekisi vakuuksien hallinnasta edullisempaa. Toisaalta digitalisoimiseen liittyy kustannuksia, minkä takia sitä ei ole aiemmin toteutettu. Digitalisoimisen aiheuttamat kustannukset riippuvat luonnollisesti siitä, millainen järjestelmä valitaan.

Tulisiko muiden kuin pörssiyhtiöiden osakkeet siirtää pakolliseen digitaaliseen muotoon, vaikka järjestelmästä aiheutuisi kustannuksia?

1. Kyllä, digitalisoinnin olisi oltava pakollista.
2. Digitalisoinnin tulisi olla vapaaehtoista.
3. Ei muutosta nykytilaan.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Jos yksityisten osakeyhtiöiden osakkeiden digitalisointiin päädytään, tulisiko sähköisen osakejärjestelmän julkista luotettavuutta tai osakkeiden vaihdantaan liittyviä esineoikeudellisia vaikutuksia säännellä laissa vai riittääkö kevyempi sääntelymalli?

1. Osakkeiden digitalisointi tarvitsee arvo-osuusjärjestelmää vastaavat esineoikeudelliset säännökset tuekseen.
2. Sääntelyä voitaisiin kehittää arvo-osuusjärjestelmää kevyemmällä sääntelymallilla.
3. Sääntelyä voitaisiin kehittää muulla tapaa, miten?
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Välineutraali yhtiökokouskutsu (OYL 5:20)

Osakeyhtiölain mukaan yhtiökokouskutsu lähetetään kirjallisesti, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. Kirjallinen kutsu tarkoittanee yhtiöoikeudessa nimenomaan paperilla ja tyypillisesti postin kautta toimitettavaa kutsua. Sähköpostin ei yleensä voida katsoa täyttävän tätä vaatimusta, ellei osakkeenomistaja ole erikseen ilmoittanut yhtiölle sähköpostiosoitettaan tähän tarkoitukseen käytettäväksi.

Yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä kokouskutsun toimittamisesta muulla tavalla, kuten sähköpostilla tai internetin välityksellä. Osakkeenomistajilla on myös oikeus yksimielisinä sivuuttaa lain muotosäännökset. Esimerkiksi pörssiyhtiöiden kutsut julkaistaan pääasiassa yhtiön internetsivuilla ja pörssitiedotteena.

OYL 5:20.2 sisältää kirjallisen kutsun vaatimuksen tiettyjen päätösten, kuten sulautumisen ja jakautumisen osalta.

Tekniikan kehittyminen sekä kirjepostin yleisen merkityksen väheneminen ja jakelun harveneminen antavat aiheen arvioida uudelleen yhtiökokouskutsun kirjallisen muodon vaatimuksen sisältöä ja vaatimusta ylipäätään.

Pitäisikö yhtiön voida velvoittaa osakkeenomistajaa toimittamaan sähköisen viestinvälityksen yhteystieto (esim. sähköpostiosoite)?

1. Kyllä.
2. Ei, kokouskutsut tulee lähettää myös jatkossa kirjepostitse, ellei osakkeenomistaja ole ilmoittanut sähköpostiosoitettaan yhtiölle (nykytila).
3. Yhtiökokouskutsut tulisi voida toimittaa muulla tavalla, miten?
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Yhtiöoikeudellisten asiakirjojen kielivaatimukset

Merkittävä osa yhtiöoikeudellisesta dokumentaatiosta laaditaan englanniksi. Kielivaatimusten lieventäminen esimerkiksi englanninkielisen dokumentaation osalta vähentäisi yhtiöiden hallinnollista taakkaa, käännskustannuksia ja saattaisi lisätä kansainvälisten yritysten keskuudessa Suomen houkuttelevuutta. Käytännössä kaupparekisteri on laajalti hyväksynyt englanninkieliset asiakirjat.

Kielivaatimusten lieventäminen voisi kuitenkin vaikuttaa esimerkiksi kaupparekisteriin toimitetun yhtiöoikeudellisen dokumentaation ymmärrettävyyteen ja äärimmäisessä tapauksessa vaikeuttaa sen selvittämistä, minkä sisältöisiä päätöksiä yhtiössä on tehty.

Tulisiko yhtiöoikeudellisen dokumentaation kielivaatimuksia lieventää esimerkiksi englannin kielen osalta?

1. Kaupparekisteri-ilmoitus ja sen liitteet täytyy tehdä joko suomeksi tai ruotsiksi (nykytila).
2. Yhtiöoikeudellisten asiakirjojen laatiminen englanniksi tulisi sallia kaikille yhtiöille.
3. Yhtiöille tulisi tietyissä täsmällisesti määritellyissä tilanteissa sallia asiakirjojen laatiminen muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

YRITYKSEN YHTEISKUNTAVASTUUN TÄSMENTÄMINEN

Yhtiön toiminnan tarkoitus (OYL 1:5)

Yhtiön toiminnan tarkoitus on voiton tuottaminen osakkeenomistajalle, ellei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin (OYL 1:5). Julkisessa keskustelussa on erityisesti ilmastonmuutoksen takia kuitenkin esitetty näkökohtia, joiden mukaan osakkeenomistajien etujen ei pitäisi olla yhtiöiden toiminnan yksinomaisen tarkoitus.

On esitetty vaatimuksia, joiden mukaan ympäristön tilaan liittyviin huoliin pitäisi vastata myös yhtiöoikeudellisin keinoin. Ympäristövastuun lisäksi julkisessa keskustelussa on ollut esillä yleisempi kysymys yritysten yhteiskuntavastuusta.

Nykyisessä OYL:ssa johdolle asetetaan velvollisuus toimia vastuullisesti, jos se on yhtiön pitkän tähtäimen taloudellisten etujen mukaista. Johdolle annetaan myös käytännössä hyvin laajat mahdollisuudet toimia vastuullisesti. Nykyisessä OYL:ssa ei kuitenkaan velvoiteta johtoa tekemään yhteiskuntavastuun nimissä päätöksiä, jotka ovat yhtiön pitkän tähtäimen taloudellisten etujen vastaisia.

Osakkeenomistajakeskeisen sääntelyn puolesta voidaan esittää erilaisia perusteita, kuten taloustieteen näkökulmat yhtäältä osakkeenomistajien asemasta viimesijaisina edunsaajina yhtiössä ja siten tehokkaimpina vallankäyttäjinä ja johdon kontrolloijina sekä toisaalta yhden tavoitteen välttämättömyydestä johdon toiminnan arvioinnin ja valvonnan näkökulmasta.

Jos yhtiön johto velvoitettaisiin tekemään yhtiön pitkän tähtäimen taloudellisten etujen vastaisia päätöksiä, olisi ratkaistava useita erilaisia kysymyksiä, kuten uusittava OYL:n seuraamusjärjestelmä tältä osin: vahingonkorvaus ei olisi toimiva seuraamus lain vastaisesta menettelystä. Lisäksi olisi otettava huomioon mahdolliset vaikutukset esimerkiksi valtion verotuloihin, eläkelaitosten tuottoihin ja Suomen kilpailukykyyn. Siirtymäkauden kysymyksenä tulisi arvioitavaksi muutoksen vaikutukset yhtiöiden sopimuskumppanien asemaan sekä muutoksen suhde perusoikeuksiin.

Mahdollinen yhteiskuntavastuullisten päätösten laajamittainen delegoiminen yritysjohtajille on taloustieteellisessä kirjallisuudessa herättänyt kysymyksen päätösten laadusta, koska yritysjohton osaaminen oletettavasti kohdistuu ensi sijassa yritystoimintaan – siitä huolimatta, että monissa yrityksissä on myös vastuullisuuteen liittyvää osaamista. Edelleen voidaan argumentoida, että tällaiset päätökset pitäisi mieluummin tehdä demokraattisesti valittujen elinten toimesta. Delegoimiseen saattaa liittyä myös kysymyksiä asianmukaisesta koordinaatiosta ja sitä kautta toiminnan tehokkuudesta.

Yhtiön toiminnan tarkoitusta voidaan kuitenkin lainsäädännössä lähestyä monin eri tavoin. Yksi tunnettu vaihtoehto on UK Companies Actin Section 172, jonka mukaan yhtiön hallituksen jäsenen velvollisuus on edistää osakkeenomistajien etua yhtiön kautta. Samalla tämän on kuitenkin otettava huomioon erinäisiä seikkoja, kuten yhtiön sidosryhmien ja ympäristön edut.

Tulisiko yhtiön toiminnan tarkoitusta koskevaa säännöstä (OYL 1:5) muuttaa? Perustele vastauksesi, mikäli katsot, että säännöstä tulisi muuttaa.

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Säännöstä tulisi muuttaa muut sidosryhmät huomioivampaan suuntaan, miten?
3. Säännöstä tulisi muuttaa muuten, miten?

4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

MUUTTUVAN TYÖN TEKEMISEN OTTAMINEN HUOMIOON SÄÄNTELYN RAKENTEISSA

Osakkeiden maksukontrolli (rahamaksu)

OYL 2:8.3:n mukaan yhtiö voidaan rekisteröidä, kun rekisteriviranomaiselle on toimitettu 1) yhtiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että yhtiön perustamisessa on noudatettu osakeyhtiölain säännöksiä ja 2) yhtiön tilintarkastajien todistus siitä, että osakeyhtiölain säännöksiä osakkeiden maksamisesta on noudatettu. Jos yhtiössä ei OYL:n tai yhtiöjärjestyksen mukaan ole velvollisuutta valita tilintarkastajaa, osakkeiden maksamisesta on annettava muu selvitys.

Tilintarkastajan lausunnon tai muun selvityksen toimittamisella pyritään varmistamaan, että suoritus on varmasti tullut yhtiölle. Sääntelyn tarkoituksena on turvata tilinpäätöstietojen luotettavuutta sekä se, että julkiset tiedot maksetusta osakepääomasta vastaavat todellisuutta.

Nykyiset maksukontrollivaatimukset perustuvat vain julkisia osakeyhtiöitä koskevaan EU:n pääomadirektiiviin. Erityisesti tilintarkastajan todistuksesta saavutettava hyöty lienee pienimmissä tilintarkastusvelvollisissa yhtiöissä yleensä vähäinen verrattuna lausunnon kustannuksiin. Maksukontrollin keventämistä voitaisiin vähimmäispääomavaatimuksesta luopumisen jälkeen perustella sillä, että pienimmät pääomasijoitukset säilyisivät ylipäänsä taloudellisesti mielekkäinä.

Mahdolliset muodolliset kevennykset vähentäisivät yhtiöiden hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Muutos saattaisi lisäksi sujuvoittaa erityisesti paperilomakkeilla tehtäviä PRH:n ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyjä.

Yksityisissä yhtiöissä tiedot osakkeiden maksusta voitaisiin antaa tilinpäätöksen yhteydessä. Maksun ja sen käsittelyn todentamiseen sovellettaisiin myös kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä. Näin menetellään osuuskuntien osuuksien ja osuusmaksujen osalta jo nyt.

Kevennysehdotuksiin kohdistetun kritiikin mukaan maksuhetkellä toteutettavalla maksukontrollilla ehkäistään väärinkäytöksiä, eivätkä nykyiset dokumentaatiovaatimukset toisaalta ole kohtuuttomia.

Mikä seuraavista sääntelyvaihtoehdoista on paras:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Luovutaan kaupparekisteri-ilmoitukseen liitettävästä erillisestä selvityksestä osakkeiden maksusta (tilintarkastajan todistus, tiliote) kaikissa yksityisissä yhtiöissä ja siirretään osakkeiden maksukontrolli tilinpäätöksen yhteyteen.
3. Luovutaan kaupparekisteri-ilmoitukseen liitettävästä erillisestä selvityksestä osakkeiden maksusta (tilintarkastajan todistus, tiliote) sellaisissa yksityisissä yhtiöissä, joiden osakepääoma on alle 25 000/80 000 euroa ja siirretään osakkeiden maksukontrolli tilinpäätöksen yhteyteen.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Apporttimaksu

OYL 2:8.4 mukaan jos osake on maksettu apporttiomaisuudella, rekisteri-ilmoitukseen on lisäksi aina liitettävä tilintarkastajan lausunto OYL 2:6.2:ssa tarkoitettua hallituksen apporttiomaisuutta koskevasta selvityksestä ja siitä, oliko omaisuudella vähintään maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle.

Apporttisääntelyn tarkoituksena on suojata yhtiön velkojia ja osakkeenomistajia, sekä turvata pääoman tuleminen yhtiölle. Muotosäännöksillä sekä tilintarkastajan lausunnolla ehkäistään väärinkäytöksiä ja pyritään varmistamaan erityisesti apportin oikea arvostaminen.

Osakkeiden apporttimaksua koskevaa menettelyä on pidetty joissakin kannanotoissa tarpeettoman muodollisena ja raskaana. Myös pienimmistä apporttimaksuista on hankittava erillinen maksullinen tilintarkastajan lausunto. Pienyhtiökontekstissa apporttisääntelyn keventämistä on vaadittu erityisesti toimintamuodon joustavan muuttamisen mahdollistamiseksi. Esimerkiksi kommandiittiyhtiön muuttaminen osakeyhtiön muotoon edellyttää apporttimenettelyn noudattamista (laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (389/1988) 8 luvun 3 §).

Yksityisissä yhtiöissä voitaisiin luopua pakollisesta tilintarkastajan lausunnosta, ja tiedot apporttimaksusta voitaisiin antaa tilinpäätöksen yhteydessä. Tilintarkastuksen näkökulmasta maksukontrolli tilinpäätöksen yhteydessä ei ilmeisesti olisi ongelmallinen, mikäli tarkastus toteutettaisiin osana normaalia tilinpäätöskontrollia.

Arvioinnissa voidaan huomioida pakollisen osakepääomavaatimuksen poistuminen yksityisissä yhtiöissä. Kun lainsäädäntö ei yksityisissä yhtiöissä edellytä sijoittajien alkupääomapanosta, voitaisiin pohtia, tulisiko sääntelyssä kuitenkin tutkia vaihtoehtoja tällaisiin sijoituksiin kannustamiseksi. Osakepääomavaatimuksen poistamisen jälkeen apporttisääntelyn keventämisellä olisi periaatteellista merkitystä siinä mielessä, että

pienien apporttimaksujen käyttö säilyisi mikroyrityksissä ylipäänsä taloudellisesti mielekkäänä.

Toisaalta pääomavaatimuksista luopumista voisi tulkita myös vastakkaisella tavalla. Apporttiomaisuuden käytön helpotuksia on usein perusteltu mikroyritysten hankaluudella saada kerättyä lakisääteistä perustamispääomaa. Vähimmäispääomasta luopumisen jälkeen apporttiomaisuuden käytön helpotuksille ei olisi yhtä pakottavaa tarvetta.

Kevennysehdotuksia on arvosteltu erityisesti tilinpäätösperusteiseen maksukontrolliin liittyvällä ajallisella viiveellä. Apportin arvostukseen voi liittyä ongelmia, jos arvostusvirhe havaitaan vasta tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä. Tilintarkastajan lausunnosta luopuminen voi johtaa sattumanvaraisiin lopputuloksiin erityisesti niissä yhtiöissä, joissa ei ole velvollisuutta valita tilintarkastajaa. Huojennukset ovat omiaan lisäämään erilaisten väärinkäytösten riskiä.

Apporttimenettelyn keventäminen tulisi ilmeisesti riittävässä määrin synkronisoida muun sääntelyn ja muiden pääoman siirtotilanteiden kanssa (esim. sulautuminen). Lainsäädäntö ei saisi muodostua sellaiseksi, että samaan lopputulokseen päätyvä toimi kyettäisiin eri oikeudellisen muodon kautta toteuttamaan huomattavan erilaisin ehdoin.

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Luovutaan apporttimaksusta vaadittavasta tilintarkastajan lausunnosta kaikissa yksityisissä yhtiöissä, ja siirretään apporttimaksun maksukontrolli tilinpäätöksen yhteyteen.
3. Luovutaan apporttimaksusta vaadittavasta tilintarkastajan lausunnosta yksityisissä yhtiöissä, joiden osakepääoma on alle 25 000/80 000 euroa, ja siirretään näiden yhtiöiden apporttimaksun maksukontrolli tilinpäätöksen yhteyteen.
4. Luovutaan apporttimaksusta vaadittavasta tilintarkastajan lausunnosta yksityisissä yhtiöissä, jos apportin arvo on enintään 25 000 euroa, ja siirretään tällaisen apporttimaksun maksukontrolli tilinpäätöksen yhteyteen.
5. Luovutaan apporttisääntelystä kokonaan, ja jätetään maksun tuleminen ja sen riittävyyden arviointi yhtiölle hallituksen todettavaksi fidusiaarivelvollisuuksien nojalla.
6. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Yleistoimialan käytön kieltäminen tai rajoittaminen

Yhtiön toimiala voidaan ilmoittaa muodossa "yleistoimiala" tai "kaikki laillinen liiketoiminta". Niin sanotun yleistoimialan sallimisen on koettu selkeyttävän toimialamääräysten muotoilun periaatteita huomattavasti. Asiallisesti samaan lopputulokseen päästäisiin luettelemalla kaiken laillisen liiketoiminnan, kuten osakeyhtiölain (1978/734) (kumottu) aikana meneteltiin. Yleistoimiala on ollut käyttökelpoinen erityisesti pienyhtiöiden kannalta.

Yleistoimialan käyttö on kuitenkin osoittautunut ongelmalliseksi yritysten toiminimiä ja tavaramerkkejä koskevassa rekisteröintikäytännössä. Laajat toimialakuvaukset hankaloittavat myöhempien tavaramerkkien ja toiminimien rekisteröintiä. Hallituksen esityksessä uudeksi tavaramerkkilaiksi (HE 201/2018 vp s. 38) yleistoimialan käytön tarpeellisuus on erikseen osoitettu arvioitavaksi OYL:n päivittämisen yhteydessä. Immateriaalioikeudellisessa kirjallisuudessa on esitetty äskettäin kannanottoja, joissa on vaadittu yleistoimialan käytön poistamista kokonaan tai merkittäviä rajoituksia sen hyödyntämiselle.

Yleistoimialan käytön voi toisaalta olettaa helpottavan erityisesti pienten yritysten toimintaa.

Onko osakeyhtiölaissa tarpeellista kieltää tai rajoittaa yleistoimialan käyttöä?

1. Kyllä.
2. Ei.
3. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Osakkeenomistajan tiedonsaantioikeus pienyhtiöissä

Aikaisemmin osakeyhtiölain (1978/734) (kumottu) 9 luvun 12 §:n 4 momentin mukaan alle kymmenen osakkeenomistajan yhtiöissä osakkeenomistajalla on oikeus tutustua yhtiön kirjanpitoon ja muihin yhtiön toimintaan liittyviin asiakirjoihin siinä laajuudessa kuin se on tarpeellista yhtiön tilinpäätöksen ja taloudellisen aseman ja muun yhtiökokouksessa käsiteltävän asian arvioimiseksi. Säännös otettiin lakiin vuoden 1997 osakeyhtiölain uudistamisen yhteydessä ruotsalaisten esikuvien perusteella.

Sääntelyn tavoitteena oli edistää vähemmistöosakkeenomistajien oikeusturvaa ja edesauttaa yhtiökokouksen päätöksenteon perustana olevan tiedon saamista yhtiöstä. Kirjanpitoaineisto ja muut asiakirjat saattoivat tarjota tukea esimerkiksi vahingonkorvauksen vaatimiseksi tai muiden vähemmistönsuojakeinojen

käyttämiseksi, kuten esimerkiksi ylimääräisen yhtiökokouksen kutsumiseksi koolle tai erityisen tarkastuksen pyytämiseksi.

Sääntelystä luovuttiin osakeyhtiölain uudistamisen yhteydessä vuonna 2006. Laajennettu tiedonsaantioikeus koettiin ongelmalliseksi osakkeenomistajien lukumäärään sidotun soveltamisalan takia. Sääntelyssä ei tehty riittävää erottelua toiminnan laajuuden osalta pienten ja suurten yhtiöiden välillä. Esimerkiksi julkisen kaupankäynnin kohteena olevassa yhtiössä voi lunastusmenettelyn loppuvaiheessa olla vain alle kymmenen osakkeenomistajaa.

Säännöksen poistaminen ei herättänyt erityistä vastustusta lainvalmistelun yhteydessä, mutta poistoa on sittemmin arvosteltu yksittäisissä kirjoituksissa. Sääntelyn käyttökelpoisuuteen viittaisi se, että Ruotsissa kyselyoikeus säilytettiin muuttumattomana v. 2005 ABL:n säätämisen yhteydessä (ABL 7:36). Tarkastusoikeuden palauttamisella voitaisiin mahdollisesti parantaa vähemmistön asemaa.

Sääntelyn mahdollista käyttöönottoa on toisaalta kritisoitu esimerkiksi liikesalaisuuksien suojan ja salassapitonäkökohtien perusteella. Tarkastusoikeutta saatetaan käyttää haitantekotarkoituksessa, ja se aiheuttaa pienyhtiöille hallinnollista taakkaa. Sääntelyssä tulisi mahdollisesti huomioitavaksi kilpailuoikeudellisia ja henkilötietojen suojaan liittyviä näkökohtia. Ilmeisesti myös mahdollisuus sopia tarkastusoikeudesta osakassopimuksella vähentää sääntelyn tarpeellisuutta.

Vaihtoehtona tarkastusoikeuden sitomiselle osakkeenomistajien lukumäärään (alle kymmenen osakkeenomistajaa) voidaan harkita muita, esimerkiksi liikevaihtorajaan liittyviä kriteerejä. Lukumäärään perustuva tarkastusoikeus aiheutti ongelmia esimerkiksi squeeze-out -tilanteissa.

Vaihtoehtoisesti tiedonsaantioikeutta voitaisiin kehittää laajentamalla osakkeenomistajien kyselyoikeutta yhtiökokouksissa tai sen ulkopuolella, tai erityistä tarkastusta kehittämällä.

Valitse paras seuraavista sääntelyvaihtoehdoista:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Palautetaan osakeyhtiölain (1978/734) (kumottu) 9 luvun 12 §:n 4 momentin mukainen säännös, jonka perusteella tiedonsaantioikeus soveltuu yhtiöissä, joissa on enintään kymmenen osakkeenomistajaa.
3. Palautetaan osakeyhtiölain (1978/734) (kumottu) 9 luvun 12 §:n 4 momentin tiedonsaantioikeuden kaltainen säännös, mutta sidotaan säännöksen soveltuminen kirjanpitolain (1997/1336) 1 luvun 4 b §:n mukaisiin mikroyrityksiin.
4. Mahdollistetaan tarkastusoikeuden ottaminen käyttöön kaikkien osakkeenomistajien yksimielisellä päätöksellä.

5. Laajennetaan osakeyhtiölain 5 luvun 25 §:n mukaista osakkeenomistajien kyselyoikeutta yhtiökokouksessa tai sen ulkopuolelle.
6. Parannetaan tiedonsaantioikeutta erityistä tarkastusta kehittämällä.
7. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Osakkeiden vaihdannanrajoituslausekkeet (OYL 3:6)

Osakkeen vapaa luovutettavuus on yhtiöoikeuden keskeisiä periaatteita (OYL 1:4). OYL 3:6 mukaan yhtiöjärjestyksessä voidaan rajoittaa oikeutta luovuttaa ja hankkia osake vain OYL 3 luvun 7 (lunastuslauseke) ja 8 §:n (suostumuslauseke) mukaisesti. OYL 3:6 nojalla esimerkiksi niin sanotut henkilöläusekkeet ja etuostolausekkeet ovat olleet kiellettyjä.

Sallitut vaihdannanrajoitukset rajattiin suostumus- ja lunastuslausekkeisiin vuoden 1978 osakeyhtiölaissa. Ratkaisua perusteltiin alun perin muun tyyppisten lausekkeiden aiheuttamalla käytännön epävarmuudella ja vaikeuksilla. Vuoden 2006 osakeyhtiölain säätämisen yhteydessä tyyppipakkoperiaatteen säilyttämistä perusteltiin selkeydellä ja pyrkimyksellä tulkintavaikeuksien välttämiseen. Tyyppipakkoperiaatteesta luopumisella voi olla vaikutuksia myös arvopaperimarkkinaoikeudellisen sääntelyn soveltamiseen.

Sääntelyn mahdollisen joustavoittamisen osalta on syytä arvioida erityisesti tyyppipakkoperiaatteen kumoamista tai erilaisten vaihdannanrajoituslausekkeiden sallimista nykyistä laajemmin. Liberalisointia on puollettu esimerkiksi määräysten vakiintuneisuudella osakassopimuksissa. Vaihdannanrajoitusten rajaaminen lunastus- ja suostumuslausekkeiden osalta ei välttämättä enää vastaa nykyisiä käytännön tarpeita. Esimerkiksi etuostolausekkeen sallimista voitaisiin puolttaa sillä, ettei sen käyttöön liity yhtiön päätöksentekoa hankaloittavaa passivointivaikutusta (vrt. lunastuslauseke).

Tyyppipakkoperiaatteesta luopuminen saattaa toisaalta johtaa epäselvien tai tulkinnanvaraisten lausekkeiden käyttöönottoon ja tästä syntyviin riitaisuuksiin. Oikeusvarmuusnäkökohdat ja suostumus- ja lunastuslausekkeiden toimivuus sinänsä puoltavat nykyistä oikeustilaa.

Mikä seuraavista sääntelyvaihtoehdoista on paras:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Luovutaan osakeyhtiölain 3 luvun 6 §:n mukaisesta tyyppipakkoperiaatteesta.
3. Säilytetään osakeyhtiölain 3 luvun 6 §:n mukainen tyyppipakkoperiaate, mutta lisätään lakiin määräys ns. etuostolausekkeesta esimerkiksi ruotsalaisten esikuvien mukaisesti.

4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Lunastusehtoiset osakkeet (OYL 15:10)

Osakeyhtiölain 15 luvun 10 §:n mukaan yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että yhtiöllä on oikeus tai velvollisuus hankkia tai lunastaa yhtiön osakkeita. Säännöksen sanamuotoa on vakiintuneesti tulkittu niin, ettei yhtiöjärjestyksessä voida asettaa vastaavaa oikeutta tai velvollisuutta esimerkiksi osakkeenomistajalle.

Eräiden muutosehdotusten perusteella säännöstä tulisi muuttaa niin, että yhtiöjärjestyksen mukaan lunastukseen oikeutettu ja velvollinen voisi olla myös toinen osakkeenomistaja. Rajoituksesta luopumista on perusteltu tahdonvaltaisuudella. Rajoituksen poistamisen nähdään lisäävän yhtiöiden toimintamahdollisuuksia ja tällaisten määräysten ottamiseen on esitetty olevan käytännön tarve. Ehdotetulla säännöksellä voisi olla merkitystä pienissä yhtiöissä esimerkiksi erimielisyyksien ratkaisijana. Kasvuyrityksissä myös jakokelpoisten varojen puute ja yhtiötä koskevat velkojensuojasäännökset voivat estää lunastuksen toteuttamisen yhtiön toimesta. Lunastukseen oikeutettujen piirin laajentaminen tarjoaisi tässä suhteessa erään ratkaisumallin.

Käsillä olevaa ehdotusta tarkasteltiin jo osakeyhtiölain 2006 säätämisen yhteydessä. Työryhmä totesi, että erityisesti yksityisissä yhtiöissä laajennetut lausekkeet voisivat olla joissakin tilanteissa tarpeellisia. Lainvalmistelussa kuitenkin katsottiin, että tällainen säännös voisi merkitä osakkeen omistamiseen liittyvää merkittävää ja yllättävää taloudellista riskiä, eikä tätä tarkoittavaa ehdotusta tehty.

Lunastusvelvollisuudet luonnollisesti rapauttavat osakkeenomistajien rajoitettua vastuuta. Ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi säädetty lunastusoikeuksien ja -velvollisuuksien laajentaminen voisi itsessään aiheuttaa huomattavan määrän erimielisyyksiä. Oikeuskirjallisuudessa on lisäksi kannettu huolta siitä, että exit-mekanismeja pyrittäisiin käyttämään väärin tilanteessa, jossa yrityksen liiketoiminnallinen riski on realisoitunut ilman, että osakkeenomistajien välille on todella syntynyt ratkaisematon umpikujatilanne.

Mikä seuraavista sääntelyvaihtoehdoista on paras:

1. Ei muutosta nykytilaan.
2. Muutetaan osakeyhtiölain 15 luvun 10 §:ää niin, että yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että yhtiön ohella toisella osakkeenomistajalla voi olla oikeus tai velvollisuus hankkia tai lunastaa yhtiön osakkeita.

3. Muutetaan osakeyhtiölain 15 luvun 10 §:ää niin, että toiselle osakkeenomistajalle voidaan yhtiöjärjestyksessä asettaa oikeus, mutta ei velvollisuutta, hankkia tai lunastaa yhtiön osakkeita.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Millä muulla tapaa osakeyhtiölakia voitaisiin muuttaa pieniyhtiöystävällisemmäksi? (Avoin kysymys)

OSAKEYHTIÖLAIN TARJOAMA OIKEUSSUOJA

Riippumattoman asiantuntijaelimen perustaminen

Oikeusprosessit yleisissä tuomioistuimissa ovat usein pitkäkestoisia ja kalliita. Mahdollisuus pyytää etukäteen lausuntoa lain tulkinnasta asiantuntevalta ja riippumattomalta asiantuntijaelimeltä saattaisi vähentää tarvetta riidellä myöhemmin tulkintaerimielisyyksistä. Vaikka lausunnot olisivat muodollisesti sitomattomia, on perusteltua olettaa, että sofistikoituneet toimijat sitoutuisivat silti noudattamaan niitä, mikä jo itsessään parantaisi yhtiöoikeudellisten toimijoiden oikeusturvaa.

Olisiko riippumaton, osakeyhtiölain tulkintaa koskevia suosituksia antava asiantuntijaelin tarpeellinen, ja missä se voisi toimia?

1. Kyllä, kokonaan itsenäisenä.
2. Kyllä, Keskuskauppakamarin yhteydessä.
3. Kyllä, Arvopaperimarkkinayhdistyksen yhteydessä, rajoittuen pörssiyhtiöihin.
4. Ei tarpeellinen.
5. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Osakeyhtiöriitojen keskittäminen

Tällä hetkellä osakeyhtiöriitoja käsitellään yleisissä tuomioistuimissa samoin kuin muitakin riita-asioita. Vaikka osakeyhtiö on suosituin yhtiömuoto Suomessa, osakeyhtiöriitoja on kokonaisuudessaan verrattain vähän. Riidat jakautuvat Suomen kaikkiin käräjäoikeuksiin, eikä erikoistumista pääse syntymään. Prosessit ovat verrattain pitkäkestoisia ja kalliita, ja yhtiöoikeudellisen erityisasiantuntemuksen

uupuessa lopputulos voi olla epävarma. Tämä saattaa johtaa oikeudenkäytön ennalta-arvaamattomuuteen ja epäyhtenäisyyteen tavalla, joka saa yhtiöoikeudelliset toimijat luopumaan asiallistenkin kanteiden ajamisesta.

Miten osakeyhtiöoikeudellista asiantuntemusta voitaisiin parantaa oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa?

1. Keskittämällä asiat Helsingin käräjäoikeuteen.
2. Keskittämällä asiat muutamaan valittuun käräjäoikeuteen.
3. Ohjaamalla yhä useammat yhtiöoikeudelliset riidat lunastusasioiden tapaan välimiesmenettelyyn.
4. Ohjaamalla yhtiöoikeudelliset riidat markkinaoikeuteen.
5. Perustamalla kokonaan uusi erityistuomioistuin.
6. Säilyttämällä nykytila, mutta luomalla sen rinnalle vaihtoehdoksi erikoistunut menettely.
7. Säilytetään nykytila, sillä keskittämiseksi ei ole tarvetta.
8. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Yhtiön vahingonkorvausoikeus ja regressioikeus johtohenkilöitä kohtaan

OYL:iin ei nykyisellään sisälly säännöksiä yhtiön vahingonkorvausvastuusta. Oikeuskirjallisuudessa ja -käytännössä on kuitenkin vakiintuneesti katsottu, että yhtiö vastaa sen johdon aiheuttamista vahingoista myös yhtiöoikeudellisella perusteella. Nimenomaista lisäystä lakiin on mahdollista harkita uudistuksen yhteydessä oikeustilan selventämiseksi.

Onko lisäys mielestäsi tarpeellinen?

1. Kyllä.
2. Ei.
3. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

Yhtiön joutuessa korvaamaan sen johdon aiheuttaman vahingon ongelmaksi voi muodostua se, että yhtiöoikeudellisia vahingonkorvausvaatimuksia koskee erityinen viiden vuoden vanhentumisaika (OYL 22:8), kun taas yhtiön regressioikeuteen sen johtoa kohtaan sovelletaan yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia säännöksiä (OYL 22:5).

Nämä kanneajat voivat poiketa merkittävästi toisistaan. Tämä saattaa johtaa siihen, että osakeyhtiön nostettavaksi tulee regressikanne sen johtohenkilöitä vastaan jopa useita vuosia sen jälkeen, kun osakeyhtiölain mukainen viiden vuoden kanneaika on jo kulunut umpeen.

Tilannetta voitaisiin selventää sisällyttämällä osakeyhtiölakiin nimenomainen määräys osakeyhtiön regressioikeudesta suhteessa yhtiön johtohenkilöihin sekä säätämällä tähän liittyen erityisestä kanneajasta.

Voisiko yhtiön johdon vastuu regressitilanteissa ulottua yli viiden vuoden vanhentumisajan?

1. Ei, viiden vuoden rajoitettu kanneaika on pidettävä ehdottomana.
2. Kyllä, mutta vain rajoitetusti (esim. 1 vuoden) ajaksi.
3. Kyllä, yhtiön pitäisi aina voida vaatia regressisaatavaa johdolta, jos yhtiö on joutunut korvaamaan johdon aiheuttaman vahingon.
4. Ei vastausta.

+ Mahdollisuus perustella yllä valittu sääntelyvaihtoehto

YLEINEN SÄÄNTELYN SUJUVOITTAMINEN (Avoin kysymys)

Arviointityökalu

Arviointityökaluun pääset oheisesta linkistä:

<https://projects.tuni.fi/uploads/2019/12/23a01f87-arviointityokalu.pdf>

Olemme toteuttaneet yleisen sääntelyn sujuvoittamisen kärkiteeman selvittämistä kokoamalla toistasataa yksittäistä muutosehdotusta, joista osa on pieniä ja helppoja, osa laaja-alaisia ja vaikeita. Emme ole tehneet arviota saati päätöstä siitä, että tällaisia muutoksia olisi syytä tehdä. Luomallamme arviointityökalulla pyritään asettamaan eri muutosehdotukset prioriteettijärjestykseen niiden toteuttamiskelpoisuuden ja merkittävyyden kannalta.

Muutostarpeiden toteuttamiskelpoisuutta ja merkittävyyttä arvioidaan pisteyttämällä muutostarpeet viiden arviointikriteerin perusteella (konsensus muutostarpeen merkityksellisyydestä, muutostarpeen konkreettinen toteutus, yhteiskunnallinen vaikuttavuus, muutoksesta seuraava todennäköisyys konkreettiselle parannukselle sekä implementoinnin vaativuus ja siihen liittyvät riskit). Kunkin kriteerin maksimipistemäärä on viisi pistettä ja minimipistemäärä on yksi piste. Tietyn pisterajan alittavat muutostarpeet rajataan arviointityökalun avulla kokonaan jatkoselvityksen ulkopuolelle. Johdannossa kuvattuja kärkiteemoja koskevat yksittäiset muutostarpeet

voivat kuitenkin tulla jatkoselvityksen piiriin, vaikka vaadittava pisteraja ei täytyisikään. Lisäksi ne muutostarpeet, jotka saavat minimipistemäärän mistä tahansa kriteeristä, arvioidaan erikseen siitä huolimatta, että näiden kokonaispistemäärä ylttäisi vaadittuun pistemäärään.

Pisteytyksen tarkoituksena on tuoda analyttisuutta sen arvioimiseen, mitkä esille nousseista ongelmista koetaan niin merkityksellisiksi, että lainsäätäjän saattaisi olla perusteltua ryhtyä tältä osin toimenpiteisiin. Yksittäisen muutosehdotuksen korkea pistemäärä ei kuitenkaan ole automaattinen peruste jatkoselvitystoimenpiteisiin ryhtymiselle.

Onko jokin muutostarve saanut liian pienen pistemäärän tai onko jokin merkittävä muutostarve jäänyt kokonaan arvioimatta?